NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
VERICA TRSTENJAK
prednesené 14. mája 2009 [1]

I — Úvod

1. V prejednávanom prejudiciálnom konaní požiadal Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao (ďalej iba „vnútroštátny súd“) Súdny dvor v návrhu na začatie prejudiciálneho konania o výklad smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. [2]

2. Konkrétne sa pýta, či na základe účelu smernice, ktorým je ochrana spotrebiteľa, má vnútroštátny súd rozhodujúci o výkone rozhodnutia preskúmať *ex offo* neplatnosť rozhodcovskej zmluvy a v dôsledku toho zrušiť rozhodcovské rozsudky z dôvodu, že podľa neho rozhodcovská zmluva obsahuje nekalé podmienky na škodu spotrebiteľa.

1 — Jazyk prednesu: nemčina.
2 — Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288.

II — Právny rámec

A — *Právo Spoločenstva*

3. Článok 3 ods. 1 smernice 93/13 ustanovuje:

„Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, na škodu spotrebiteľa.“

4. Článok 6 ods. 1 tej istej smernice uvádza:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo

dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

5. V článku 7 ods. 1 smernica upravuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

6. Príloha uvedenej smernice obsahuje indikatívny zoznam podmienok, ktoré sa môžu považovať za nekalé. Medzi nimi sa v bode 1 písm. q) tejto prílohy nachádzajú podmienky, ktorých cieľom alebo účinkom je „neposkytnúť spotrebiteľovi právo alebo mu brániť v uplatňovaní práva podať žalobu alebo podať akýkoľvek iný opravný prostriedok, najmä vyžadovať od spotrebiteľa, aby riešil spory neupravené právnymi ustanoveniami výhradne arbitrážou [rozhodcovským konaním — *neoficiálny preklad*], nevhodne obmedzovať prístup k dôkazom alebo ukladať mu povinnosť dôkazného bremena, ktoré by podľa práva, ktorým sa riadi zmluvný vzťah, malo spočívať na inej zmluvnej strane.“

B — *Vnútroštátne právo*

7. Ochrana spotrebiteľov pred nekalými podmienkami bola v španielskom práve najprv zabezpečená zákonom Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (Všeobecný zákon č. 26/1984 o ochrane spotrebiteľov a užívateľov z 10. júla 1984) (BOE č. 176 z 24. júla 1984, ďalej len „zákon č. 26/1984“).

8. Zákon č. 26/1984 bol zmenený a doplnený zákonom č. 7/1998 o všeobecných zmluvných podmienkach (Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación) z 13. apríla 1998 (BOE č. 89 zo 14. apríla 1998, ďalej len „zákon č. 7/1998“), ktorý smernicu prebral do vnútroštátneho právneho poriadku.

9. Zákon č. 7/1998 doplnil do zákona č. 26/1984 okrem iného článok 10a, ktorý v odseku 1 upravuje:

„Všetky ustanovenia, ktoré neboli individuálne dohodnuté, sa považujú za nekalé podmienky, ak napriek požiadavke dobrej viery spôsobia značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán vzniknutých na základe zmluvy na úkor spotrebiteľa. V každom prípade sú za nekalé podmienky považované ustanovenia

uvádzané v prvom dodatočnom ustanovení tohto zákona.

…“

10. Článok 8 zákona č. 7/1998 upravuje:

„1. Všeobecné zmluvné podmienky, ktoré na ujmu pristupujúcej zmluvnej strany porušujú ustanovenia zákona, alebo akékoľvek iné kogentné alebo zakazujúce predpisy sú absolútne neplatné, pokiaľ tieto predpisy inak nesankcionujú ich porušenie.

2. V každom prípade sú absolútne neplatné najmä také nekalé všeobecné zmluvné podmienky uvedené v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi, aké sú vymedzené v článku 10a a v prvom dodatočnom ustanovení zákona č. 26/1984…“

11. V čase vzniku skutkových okolností relevantných pre rozhodnutie v spore vo veci samej bolo rozhodcovské konanie upravené zákonom č. 60/2003 o rozhodcovskom konaní (Ley 60/2003 de Arbitraje) z 23. decembra 2003 (BOE č. 309 z 26. decembra 2003, ďalej len „zákon č. 60/2003“).

12. V článku 8 ods. 4 a 5 zákona č. 60/2003 je upravené:

„4. Prvostupňový súd v mieste, kde bol vydaný rozhodcovský rozsudok, je príslušný na výkon tohto rozsudku v súlade s článkom 545 ods. 2 občianskeho súdneho poriadku…

5. Žalobu o neplatnosť rozhodcovského rozsudku je možné podať na Audiencia Provincial v mieste jeho vyhlásenia.“

13. Článok 22 zákona č. 60/2003 upravuje:

„1. Rozhodcovia sú oprávnení rozhodovať o svojej právomoci, a to aj o námietkach týkajúcich sa existencie alebo platnosti rozhodcovskej zmluvy alebo o iných námietkach, ktoré sú prekážkou konania vo veci samej. Na tieto účely sa rozhodcovská doložka, ktorá je súčasťou zmluvy, považuje za nezávislú od ostatných ustanovení zmluvy. Z rozhodnutia rozhodcov, v ktorom sa konštatuje neplatnosť zmluvy, automaticky nevyplýva neplatnosť rozhodcovskej zmluvy.

2. Námietky, na ktoré sa vzťahuje predchádzajúci odsek, musia byť uplatnené najneskôr v čase predloženia žalobnej odpovede, pričom skutočnosť, že jedna strana menovala alebo sa zúčastnila na menovaní rozhodcov, nebráni uplatneniu týchto námietok. Námietka týkajúca sa prekročenia právomocí rozhodcami musí byť uplatnená hneď, ako je v rozhodcovskom konaní nastolená otázka prekračujúca právomoc rozhodcov.“

14. Článok 40 zákona č. 60/2003 upravuje:

„Proti právoplatnému rozhodcovskému rozsudku je možné podať žalobu o neplatnosť v medziach stanovených touto hlavou.“

15. Článok 41 ods. 1 zákona č. 60/2003 obsahuje tieto ustanovenia:

„Rozhodcovský rozsudok môže byť zrušený iba vtedy, ak účastník rozhodcovského konania, ktorý o zrušenie žiada, tvrdí a preukáže, že:

a) rozhodcovská zmluva neexistuje alebo nie je platná;

b) nebol riadne informovaný o menovaní rozhodcu alebo o rozhodcovskom konaní alebo že z iných dôvodov nemohol uplatniť svoje práva;

…

f) rozhodcovský rozsudok je v rozpore s verejným poriadkom.“

16. Článok 43 zákona č. 60/2003 upravuje:

„Rozhodcovský rozsudok má účinky právoplatne rozhodnutej veci a o jeho preskúmanie je možné požiadať iba v súlade s ustanoveniami občianskeho súdneho poriadku o právoplatných rozsudkoch.“

17. V súlade s článkom 44 zákona č. 60/2003 sa na nútený výkon rozhodcovských rozsudkov použijú ustanovenia občianskeho súdneho poriadku a hlavy VIII zákona č. 60/2003.

18. Článok 517 ods. 2 bod 2 zákona č. 1/2000 o občianskom súdnom poriadku zo 7. januára 2000 (BOE č. 7 z 8. januára 2000, ďalej len „zákon č. 1/2000“) ustanovuje, že rozhodcovské rozsudky a uznesenia sú vykonateľné.

19. Článok 556 ods. 1 zákona č. 1/2000 upravuje právo povinnej osoby vzniesť námietku proti tomuto rozhodnutiu v priebehu desiatich dní nasledujúcich odo dňa oznámenia nariadenia výkonu rozhodnutia.

20. Článok 559 ods. 1 zákona č. 1/2000 vymenúva viaceré procesné vady, na základe ktorých môže povinná osoba vzniesť námietku proti tomuto výkonu.

III — Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálna otázka

21. Dňa 24. mája 2004 uzatvorila C. Rodríguez Nogueira (ďalej len „povinná osoba“) zmluvu o mobilných telekomunikačných službách so spoločnosťou Asturcom Telecomunicaciones SL (ďalej len „Asturcom“). Táto zmluva obsahuje rozhodcovskú doložku, podľa ktorej sa všetky spory týkajúce sa plnenia uvedenej zmluvy budú riešiť rozhodcovským konaním pred Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad (Európske združenie pre rozhodcovské konanie a riešenie sporov zmierom, ďalej len „AEADE“).

22. V zmluve sa povinná osoba okrem iného zaviazala ponechať si telefónne pripojenie na osemnásť mesiacov odo dňa faktického aktivovania telefónnej služby a mať spotrebu aspoň za 6 eur za linku. Rovnako sa zaviazala nemeniť zmluvné podmienky dohodnuté s operátorom. Taktiež sa zaviazala, že bude platiť faktúry a nezruší žiadne iné linky s tým istým operátorom. Okrem toho bolo dohodnuté, že ak zákazník poruší zmluvu, zaplatí operátorovi sumu 300 eur za linku, táto suma bude prípadne stanovená vhodným postupom.

23. Keďže povinná osoba nezaplatila niektoré faktúry a zmluvu vypovedala pred koncom dohodnutej minimálnej doby trvania, 16. februára 2005 podala spoločnosť Asturcom návrh na začatie rozhodcovského konania na AEADE Bilbao proti nej z dôvodu nesplnenia povinnosti vyplývajúcej zo zmluvy.

24. Rozhodcovským rozsudkom vydaným 14. apríla 2005 bola C. Rodríguez Nogueira zaviazaná na zaplatenie sumy 669,69 eura. Keďže povinná osoba nepodala proti tomuto rozhodcovskému rozsudku žalobu o neplatnosť, tento rozsudok sa stal právoplatným.

25. Spoločnosť Asturcom podala 29. októbra 2007 návrh na výkon uvedeného rozhodcovského rozsudku proti C. Rodríguezovej Nogueirovej, aby získala uvedenú sumu spolu s ďalšími 300 eurami tvoriacimi úroky a iné náklady.

26. Vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátny súd najprv uviedol dôvody, prečo považuje rozhodcovskú doložku uvedenú v predmetnej zmluve o telefónnych službách za nekalú. Okrem iného uviedol, že združenie, ktoré vykonáva rozhodcovské konanie, zároveň aj vypracováva zmluvy o mobilných telekomunikačných službách, že v tejto doložke nie je uvedené mesto, kde má sídlo rozhodcovský súd, ani v nej nie je zakotvená možnosť voľby medzi niekoľkými mestami a že náklady na prepravu na miesto rozhodcovského konania prevyšujú hlavnú pohľadávku zo záväzkového vzťahu.

27. Vnútroštátny súd vysvetľuje, že španielsky zákon, ktorý upravuje rozhodcovské konanie, neukladá rozhodcom povinnosť ani ich nepoveruje prešetriť rozhodcovské zmluvy *ex offo a* zrušiť ich z dôvodu neplatnosti alebo nekalej povahy.

28. Keďže vnútroštátny súd mal za týchto okolností pochybnosti o zlučiteľnosti vnútroštátnych právnych predpisov s právom Spoločenstva, rozhodol sa prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Zahŕňa ochrana spotrebiteľov podľa smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách možnosť, aby súd, ktorý rozhoduje o návrhu na výkon právoplatného rozhodcovského rozsudku, ktorý bol vydaný bez účasti spotrebiteľa, *ex offo* rozhodol o neplatnosti rozhodcovskej zmluvy a následne zrušil rozhodcovský rozsudok na základe toho, že táto rozhodcovská zmluva obsahuje nekalú podmienku, ktorá spôsobuje spotrebiteľovi ujmu?“

IV — Konanie pred Súdnym dvorom

29. Uznesenie o návrhu na začatie prejudiciálneho konania z 29. januára 2008 bolo doručené kancelárii Súdneho dvora 5. februára 2008.

30. Písomné pripomienky predložili v lehote uvedenej v článku 23 Štatútu Súdneho dvora spoločnosť Asturcom, vlády Španielskeho kráľovstva a Maďarskej republiky, ako aj Komisia ES.

31. Vzhľadom na to, že nikto z účastníkov konania nepodal návrh na začatie ústneho pojednávania, bolo možné po všeobecnej schôdzi Súdneho dvora, ktorá sa konala 10. februára 2009, vypracovať tieto návrhy generálnej advokátky.

V — Hlavné tvrdenia účastníkov konania

32. Asturcom navrhuje odpovedať zamietavo na otázku, ktorú podal vnútroštátny súd. Uvádza, že hoci španielsky právny poriadok vyslovene takúto právomoc vnútroštátnemu súdu nepriznáva, napriek tomu je tento súd oprávnený na základe rozsudku Mostaza Claro [3] posúdiť *ex offo* neplatnosť rozhodcovskej doložky v rámci prejednávania žaloby o neplatnosť. Vnútroštátne zákonodarstvo je preto v súlade s požiadavkami upravenými právom Spoločenstva, pokiaľ ide o ochranu spotrebiteľa pred nekalými podmienkami.

33. Asturcom tiež zdôrazňuje, že judikatúra španielskeho Tribunal Constitucional (Ústavný súd) posudzuje rozhodcovské a súdne rozhodnutia rovnako, preto ak — takisto ako v konaní vo veci samej — nebol podaný opravný prostriedok proti rozhodcovskému rozsudku v priebehu dvoch mesiacov od jeho oznámenia, tak nadobudne právoplatnosť, rovnakým spôsobom ako vykonateľný rozsudok súdu, proti ktorému nie je možné podať opravný prostriedok. Po uplynutí tejto lehoty súd príslušný na výkon rozhodcovského rozsudku, proti ktorému sa nedá podať opravný prostriedok, nemôže posúdiť *ab initio* a *ex offo*, či je rozhodcovská zmluva platná alebo neplatná, a teda zabrániť nariadeniu výkonu rozhodnutia, čo objasnil Audiencia Provincial de Madrid vo svojej judikatúre.

34. Takýto výklad nielenže umožňuje zachovať zásadu právnej istoty, ktorá je vyjadrená právoplatnosťou rozhodnutia, ale je tiež zlučiteľný s už citovaným rozsudkom Mostaza Claro, ktorý priznáva oprávnenie vnútroštátnemu súdu určiť, či je nekalá rozhodcovská zmluva neplatná iba v rámci žaloby o neplatnosť doposiaľ neprávoplatného rozhodcovského rozsudku.

35. Maďarská a španielska vláda Súdnemu dvoru navrhujú, aby vnútroštátnemu súdu, ktorý rozhoduje o výkone právoplatného rozhodcovského rozsudku, priznal oprávnenie preskúmať, či je rozhodcovská zmluva neplatná. V podstate uvádzajú tie isté tvrdenia, najmä s ohľadom na možnosť *mutatis mutandis* uplatnenia zásad vytvorených judikatúrou.

3 — Rozsudok z 26. októbra 2006, C-168/05, Zb. s. I-10421.

36. Maďarská vláda tvrdí najmä to, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že dôvody verejného záujmu, z ktorých vychádza ochranný účel smernice, práve vyžadujú, aby vnútroštátny súd preskúmal *ex offo*, či je doložka obsiahnutá v spotrebiteľskej zmluve nekalá, najmä v prípadoch, o aký ide v konaní vo veci samej.

37. Španielska vláda v podstate zastáva ten istý názor, ale pripája niektoré vysvetlenia týkajúce sa španielskeho procesného práva.

38. Napríklad zdôrazňuje, že neexistuje nezlučiteľnosť medzi vnútroštátnym právnym poriadkom členského štátu a právom Spoločenstva, pokiaľ ide o ochranu spotrebiteľa pred nekalými podmienkami. Podľa príslušných španielskych predpisov sa môže a musí platnosť rozhodcovskej doložky preskúmať z pohľadu verejného poriadku, a to nielen súdom rozhodujúcim vo veci samej, ale aj súdom rozhodujúcim o výkone rozhodnutia, bez ohľadu na skutočnosť, či sa dotknutý účastník konania dostavil pred rozhodcovský súd alebo súd rozhodujúci o výkone rozhodnutia, a bez ohľadu na to, či tento účastník konania podal opravný prostriedok.

39. Podľa španielskej vlády niektoré súdne rozhodnutia v Španielsku, vrátane rozsudku Audiencia Nacional z 9. mája 2005, priznali vnútroštátnemu súdu kontrolnú právomoc, pokiaľ ide o rozsudok rozhodcovského súdu, ktorého výkon je potrebné nariadiť, a to najmä z dôvodu verejného poriadku, aj keď nikto zo zúčastnených nevzniesol túto námietku.

40. Podľa toho musí tak správne vykonanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľov, ako aj široký výklad pojmu verejný poriadok umožniť vnútroštátnemu súdu rozhodujúcemu o výkone rozhodnutia určiť *ex offo*, či je rozhodcovská zmluva platná, a zrušiť rozhodcovský rozsudok, ak určí, že obsahuje nekalú rozhodcovskú doložku.

41. Komisia najprv zdôraznila určité rozdiely medzi skutočnosťami v prejednávanom prípade a situáciou v prípade veci Mostaza Claro. Po prvé spotrebiteľ v prejednávanom prípade nepodnikol nijaké kroky, aby bol zapojený do konania, a po druhé otázka, či je rozhodcovská doložka nekalá, nebola položená v žalobe o neplatnosť rozhodcovského rozsudku, ale v konaní o nariadení jeho výkonu. Komisia taktiež uznala, že preskúmavacie právomoci súdu rozhodujúceho o výkone sú v zásade viac obmedzené než právomoci, ktoré má súd prejednávajúci žalobu o neplatnosť.

42. Komisia však tvrdí, že pre dôležitosť cieľa, ktorý si smernica kladie, je výnimočne nevyhnutné, aby súd rozhodujúci o výkone mal oprávnenie *ex offo* určiť, či je rozhodcovská doložka nekalá, a ak je to vhodné, aby ju mohol zrušiť. V prípadoch, akým je konanie vo veci samej v tejto súvislosti, v ktorom spotrebiteľ neuskutočnil právne kroky, ktorými by napadol rozhodcovský rozsudok, je súd rozhodujúci o výkone jediný nestranný orgán, pretože vôbec nemá osobný záujem na zachovaní rozhodcovskej zmluvy, čo ho predurčuje preskúmať platnosť tejto rozhodcovskej doložky.

43. Nakoniec Komisia ponúka svoj pohľad na otázku, ktorú podal vnútroštátny súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, či vnútroštátny súd má nielen oprávnenie, ale aj povinnosť preskúmať *ex offo*, či je rozhodcovská doložka nekalá. Odvolávajúc sa na článok 38 a na výrokovú časť rozsudku Mostaza Claro, Komisia dospela k záveru, že vnútroštátny súd takúto povinnosť má.

VI — Právne posúdenie

A — *Úvodné poznámky*

44. Podľa definície obsiahnutej v článku 3 smernice 93/13 nekalá zmluvná podmienka je taká podmienka, ktorú naformulovala ekonomicky silnejšia zmluvná strana jednostranne vopred a nanútila ho druhej zmluvnej strane, ktorá nemohla ovplyvniť jej obsah. Nekalá povaha zmluvnej podmienky podľa článku 3 ods. 1 spočíva v tom, že v rozpore s požiadavkou dobrej viery spôsobuje výraznú a neodôvodnenú nerovnováhu zmluvných strán. [4]

45. Problém nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách bol známy dávno predtým, než smernica 93/13 nadobudla účinnosť. V rastúcich spoločnostiach orientovaných na služby, akou je aj Európa, sa používanie štandardných zmlúv, ktorých individuálne podmienky už nie sú jednotlivo vyjednávané zmluvnými stranami, stalo nevyhnutne široko rozšírené. Nebezpečenstvo používania takýchto zmluvných podmienok, ktoré boli jednostranne pripravené vopred, spočíva v nezohľadnení alebo v nedostatočnom zohľadnení záujmov druhej zmluvnej strany. [5]

4 — Kohles, S: *Das Recht der vorformulierten Vertragsbedingungen in Spanien — Die Umsetzung der Richtlinie 93/13/EWG über missbräuchliche Klauseln in Verbraucherverträgen*. Frankfurt 2004, s. 56.

5 — Baier, K.: *Europäische Verbraucherverträge und missbräuchliche Klauseln — Die Umsetzung der Richtlinie 93/13/EWG über missbräuchliche Klauseln in Verbraucherverträgen in Deutschland, Italien, England und Frankreich*. Hamburg 2004, s. 2.

46. Smernica 93/13 má priniesť nápravu, a síce formou čiastočnej harmonizácie právnych predpisov členských štátov v oblasti ochrany spotrebiteľov. [6] Cieľom smernice je zabezpečiť jednotnú minimálnu úroveň ochrany pred nekalými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách v členských štátoch Spoločenstva. Jadrom tejto smernice je právna úprava obsiahnutá po prvé v článku 6 ods. 1, podľa ktorého členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva „neboli záväzné pre spotrebiteľa“, a po druhé v článku 7 ods. 1, podľa ktorého členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by „zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov“.

47. V prípade článkov 6 a 7 smernice 93/13 ide z právnodogmatického hľadiska o kogentné normy sekundárneho práva na ochranu spotrebiteľov, ktoré majú za následok obmedzenie zmluvnej voľnosti ako najdôležitejšieho prejavu autonómie vôle. [7]

B — *Právomoc vnútroštátnych súdov preskúmavať nekalé podmienky zmluvy podľa judikatúry Súdneho dvora*

48. Súdny dvor v rozsudkoch Océano Grupo Editorial a Salvat Editores [8], Cofidis [9] a Mostaza Claro [10] uskutočnil výklad týchto ustanovení a priradil im taký význam, ktorý vnútroštátnym súdom pri výkone ich funkcií umožňuje účinne zakročiť proti nekalým podmienkam. Prejednávaný prípad sa bude v rozhodujúcej miere posudzovať vo svetle týchto rozsudkov. Preto je okrem toho

6 — Smernica 93/13 je rovnako ako smernica 85/577/EHS na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov, smernica 97/7/ES o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku, ako aj smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES z 25. mája 1999 o určitých aspektoch predaja spotrebného tovaru a záruk na spotrebný tovar založená na koncepcii minimálnej harmonizácie. Od tohto konceptu sa výslovne upustilo v návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o právach spotrebiteľov vydaného Komisiou 8. októbra 2008 [KOM(2008) 614 v konečnom znení], ktorá tieto štyri smernice zhrnula do jedného horizontálneho právneho nástroja. Tento návrh smernice sa teraz zakladá na koncepte úplnej harmonizácie s následkom, že členské štáty nesmú ponechať v platnosti alebo zavádzať nové právne predpisy, ktoré sa odchyľujú od ustanovení tejto smernice. Cieľom návrhu je prispieť k riadnemu fungovaniu spotrebiteľského vnútorného trhu a zaručiť vysokú jednotnú úroveň ochrany spotrebiteľa tým, že sa úplne harmonizujú hlavné aspekty zmluvného práva upravujúceho oblasť spotrebiteľov, ktoré majú význam pre vnútorný trh.

7 — K obmedzovaniu zmluvnej voľnosti právnymi aktmi Spoločenstva pozri Basedow, J.: Die Europäische Union zwischen Marktfreiheit und Überregulierung — Das Schicksal der Vertragsfreiheit. In: *Sonderdruck aus Bitburger Gespräche Jahrbuch 2008/I*. München 2009. Autor si myslí, že sekundárne právne predpisy Spoločenstva sú, pokiaľ sú ich predmetom súkromnoprávne zmluvy, prevažne kogentnej povahy. Veľká väčšina ustanovení zmluvnú voľnosť obmedzuje, iba málo ustanovení výslovne odkazuje na možnosť zmluvných strán upraviť si určitý predmet zmluvne. V právnej vede je zmluvná voľnosť považovaná za najdôležitejší prejav autonómie vôle, a teda za individuálne právnu záruku. K autonómii vôle z nemeckej literatúry právne komparatívnou metódou pozri Larenz, K., Wolf, M.: *Allgemeiner Teil des bürgerlichen Rechts*. 9. vyd. München 2004, bod 2; z rakúskej literatúry Koziol, H., Welser, R.: *Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band I: Allgemeiner Teil — Sachenrecht — Familienrecht*. 11. vyd. Wien 2000, s. 84; z francúzskeho práva Aubert, J.-L., Savaux, É.: *Les obligations. 1. Acte juridique*. 12. vyd. Paris 2006, s. 72, bod 99, a zo španielskeho práva Díez-Picazo, L., Gullón, A.: *Sistema de derecho civil*. Zv. I. 10. vyd. Madrid 2002, s. 369 a 370. Naposledy uvedené objasňuje, že autonómia vôle má svoje právne hranice v kogentných normách a normách verejného poriadku.

8 — Rozsudok z 27. júna 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, C-240/98 a C-244/98, Zb. s. I-4941.

9 — Rozsudok z 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, Zb. s. I-10875.

10 — Už citované v poznámke pod čiarou 3.

potrebné preskúmať, do akej miery bude na základe znakov, ktoré sú spoločné všetkým prípadom, vhodné preniesť zásady uvedené v rámci uvedených rozsudkov na tento konkrétny prípad.

49. V prvom rade treba zohľadniť zásady vyvinuté v judikatúre, na základe ktorých je potrebné prejednávaný príklad preskúmať.

50. Východiskovým bodom pre úvahy Súdneho dvora pri výklade článkov 6 a 7 smernice 93/13 bola skutočnosť, že systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky vopred pripravené predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah. [11] Súdny dvor z tejto okolnosti vyvodil, že „nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom môže byť kompenzovaný iba pozitívnym zásahom vonkajším vo vzťahu k samotným účastníkom zmluvy“ [12].

51. Súdny dvor taktiež dospel k názoru, že možnosť súdu skúmať *ex offo* nekalú povahu zmluvnej podmienky predstavuje prostriedok vhodný na dosiahnutie výsledku stanoveného v článku 6 smernice, teda zabrániť tomu, aby jednotlivý spotrebiteľ bol viazaný nekalou podmienkou. Rovnako považuje túto právomoc preskúmania vhodnú na splnenie cieľa stanoveného v jej článku 7, pretože takéto preskúmanie môže mať odradzujúci účinok prispievajúci k ukončeniu používania nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov. [13] Súdny dvor tiež určil, že možnosť priznaná súdu *ex offo* preskúmať nekalý charakter podmienok je posudzovaná ako nevyhnutná na to, aby bola pre spotrebiteľa zabezpečená účinná ochrana, najmä s ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo, že tento spotrebiteľ predovšetkým z nevedomosti nenapadne nekalú podmienku voči nemu.

52. Na základe uvedených úvah Súdny dvor v rozsudku Océano [14] rozhodol, že ochrana poskytovaná spotrebiteľom smernicou 93/13 vyžaduje, aby vnútroštátny súd mohol pri prieskume prípustnosti žaloby podanej na vnútroštátny súd preskúmať *ex offo*, či nie je podmienka obsiahnutá v zmluve, ktorá sa mu predložila, nekalá.

11 — Rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 25, a Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 25.

12 — Rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 27, a Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 26.

13 — Rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 28; Cofidis, už citovaný v poznámke pod čiarou 9, bod 32, a Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 27.

14 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 29.

53. V rozsudku Cofidis [15] Súdny dvor svoje rozhodnutie spresnil tak, že právomoc vnútroštátneho súdu určiť *ex offo* alebo na základe námietky podanej spotrebiteľom, že podmienka obsiahnutá v tejto zmluve je neplatná, sa nesmie podmieňovať dodržaním prekluzívnej lehoty.

54. V rozsudku Mostaza Claro [16] nakoniec Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o žalobe o zrušenie rozhodcovského rozsudku, môže posúdiť neplatnosť rozhodcovskej zmluvy a zrušiť rozhodcovský rozsudok, ak uvedená rozhodcovská zmluva obsahuje nekalú podmienku, hoci spotrebiteľ sa dovolával tejto neplatnosti nie v rámci rozhodcovského konania, ale až v rámci žaloby o zrušenie.

55. Súdny dvor svoje rozhodnutie odôvodnil skutočnosťou, že cieľ sledovaný článkom 6 smernice by nemohol byť dosiahnutý, ak by súd, na ktorý bola podaná žaloba o zrušenie rozhodcovského rozsudku, nemohol posúdiť neplatnosť tohto rozsudku iba z dôvodu, že spotrebiteľ neuplatnil neplatnosť rozhodcovskej zmluvy v rámci rozhodcovského konania. [17] Takéto opomenutie zo strany spotrebiteľa by v nijakom prípade nemohlo byť kompenzované konaním subjektov, ktoré sú vo vzťahu k zmluve tretími osobami. Systém zvláštnej ochrany zavedený smernicou by tak bol v konečnom dôsledku ohrozený. [18]

C — *Preskúmanie prejudiciálnej otázky*

1. O právomoci súdu preskúmať rozsudok v konaní o nariadení výkonu

56. Rovnako ako vo veci Mostaza Claro predmetom prejednávanej veci je rozhodcovská doložka, ktorú vnútroštátny súd pokladá za nekalú. [19] Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že vnútroštátnemu súdu teda prináleží určiť, či zmluvná podmienka, akou je podmienka, ktorá je predmetom sporu vo veci samej, spĺňa kritériá požadované na to, aby bola kvalifikovaná ako nekalá v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 93/13. [20] Z pohľadu vnútroštátneho súdu predstavuje rozhodcovská zmluva, ktorá je predmetom sporu, prekážku obrany a uplatnenia práva na podanie žaloby a iných obranných prostriedkov zo strany C. Rodríguezovej Nogueirovej, čo svedčí o subsumovaní skutkového stavu pod článok 3 ods. 3 smernice v spojení s písm. q) jej prílohy.

15 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 9, bod 38.
16 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 39.
17 — Tamže, bod 30.
18 — Tamže, bod 31.
19 — Pozri tretie odôvodnenie uznesenia vnútroštátneho súdu o návrhu na začatie prejudiciálneho konania.
20 — Pozri rozsudok z 1. apríla 2004, Freiburger Kommunalbauten, C-237/02, Zb. s. I-3403, bod 22, a Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 23.

57. Prejednávaná vec sa však od prípadu Mostaza Claro odlišuje tým, že C. Rodríguez Nogueira sa ani nedostavila pred rozhodcovský súd, ani nepodala žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Na rozdiel od prípadu Mostaza Claro v tomto prípade vzniká otázka, či je vnútroštátny súd v rámci konania o nariadení výkonu oprávnený určiť, že zmluva má nekalú povahu. Ďalší rozdiel spočíva v tom, že v prípade Mostaza Claro sa dotknutí spotrebitelia výslovne odvolali na nekalú povahu predmetnej rozhodcovskej zmluvy, zatiaľ čo vnútroštátny súd sa pýta, či musí byť nekalá povaha takejto zmluvy preskúmaná *ex offo* aj v rámci konania o nariadení výkonu rozhodnutia.

58. S výnimkou spoločnosti Asturcom zastávajú všetci zúčastnení názor, že vnútroštátny súd musí mať aj v rámci konania o nariadení výkonu rozhodnutia právomoc určiť *ex offo* nekalú povahu rozhodcovskej doložky a zrušiť ju. S týmto názorom treba výslovne súhlasiť.

59. Podľa môjho názoru sa tento výklad najviac približuje cieľu smernice 93/13, ktorým je ochrana spotrebiteľa. Zodpovedá aj zneniu článku 7 ods. 1 smernice 93/13, ktorý od členských štátov výslovne vyžaduje uplatňovanie „primeraných a účinných prostriedkov“ s cieľom chrániť spotrebiteľa pred uplatňovaním nekalých podmienok. Na právne posúdenie prejudiciálnej otázky je v tomto smere osobitne dôležitá požiadavka účinnosti vnútroštátnych vykonávacích opatrení zdôrazňovaná zákonodarcom Spoločenstva. Nakoniec zodpovedá aj ustálenej judikatúre Súdneho dvora, v ktorej sa od členských štátov v rámci vykonávania smerníc vyžaduje, aby účinne zaistili práva jednotlivcov, pokiaľ im ich smernica priznáva. [21]

60. Inštitucionálna a procesná autonómia členských štátov, známa ako „procesná autonómia“, s tým nie je v žiadnom rozpore. Z ustálenej judikatúry naopak vyplýva, že v prípade neexistencie právnej úpravy Spoločenstva v danej oblasti prináleží vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu, aby určil príslušné súdy a upravil procesné podmienky žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Spoločenstva. [22]

21 — Pozri rozsudky z 22. júna 1989, Fratelli Constanzo, 103/88, Zb. s. 1839, bod 29 a nasl., a z 30. mája 1991, Emmott, C-208/90, Zb. s. I-4269, bod 20 a nasl. Pozri v tomto zmysle aj Schroeder, W.: *EUV/EGV — Kommentar*. Hrsg. Rudolf Streinz. Článok 249, bod 96, s. 2183. O povinnosti členských štátov zaručiť potrebný účinnok (*effet utile*) smernice pri jej prebratí do vnútroštátneho právneho poriadku pozri rozsudok z 8. apríla 1976, Royer, 48/75, Zb. s. 497.

22 — Pozri v tomto zmysle rozsudky zo 16. decembra 1976, Rewe, 33/76, Zb. s. 1989, bod 5, a Comet, 45/76, Zb. s. 2043, bod 13; zo 14. decembra 1995, Peterbroeck, C-312/93, Zb. s. I-4599, bod 12, ako aj rozsudky z 20. septembra 2001, Courage a Crehan, C-453/99, Zb. s. I-6297, bod 29; z 11. septembra 2003, Safalero, C-13/01, Zb. s. I-8679, bod 49; z 13. marca 2007, Unibet, C-432/05, Zb. s. I-2271, bod 39; zo 7. júna 2007, Van der Weerd a i., C-222/05 až C-225/05, Zb. s. I-4233, bod 28, a z 12. februára 2008, Kempter, C-2/06, Zb. s. I-411, bod 57.

61. To treba posudzovať vo svetle skutočnosti, že zásada účinnej súdnej ochrany je podľa judikatúry základnou zásadou práva Spoločenstva, ktorá vyplýva zo spoločných tradícií odrážajúcich sa v ústavách členských štátov, je zakotvená v článkoch 6 a 13 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a bola posilnená aj článkom 47 Charty základných práv Európskej únie [23], vyhlásenej v Nice 7. decembra 2000. [24] Okrem toho podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je právo na obranu chránené „v každom konaní začatom proti osobe, ktoré môže viesť k prijatiu rozhodnutia spôsobujúcemu ujmu“, [25] teda aj v rozhodcovskom konaní. [26]

62. Predmetom konania o nariadení výkonu rozhodnutia podľa právnych predpisov členských štátov síce zásadne nie je vecná analýza, ale výlučne nútený výkon rozhodcovského rozsudku. Aj možnosť povinnej osoby uplatniť proti exekučnému dôvodu hmotnoprávne námietky je podľa právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa výkonu rozhodnutia spravidla obmedzená a závisí iba od splnenia určitých predpokladov. [27] Napriek tomu je podľa môjho názoru potrebné priznať vnútroštátnemu súdu príslušnú preskúmavaciu právomoc i v rámci konania o nariadení výkonu rozhodnutia, pokiaľ nemá byť zmarený cieľ ochrany spotrebiteľov sledovaný smernicou 93/13. [28]

63. Opačný výklad by totiž mal za následok, že nakoniec by nekalá povaha rozhodcovskej zmluvy nadobudla platnosť, a síce nezvratne

23 — Ú. v. ES C 364, s. 1.

24 — Rozsudky z 15. mája 1986, Johnston, 222/84, Zb. s. 1651, body 18 a 19; z 15. októbra 1987, Heylens a i., 222/86, Zb. s. 4097, bod 14; z 27. novembra 2001, Komisia/Rakúsko, C-424/99, Zb. s. I-9285, bod 45; z 25. júla 2002, Unión de Pequeños Agricultores/Rada, C-50/00 P, Zb. s. I-6677, bod 39, a z 19. júna 2003, Eribrand, C-467/01, Zb. s. I-6471, bod 61.

25 — Pozri rozsudky z 29. júna 1994, Fiskano/Komisia, C-135/92, Zb. s. I-2885, bod 39, a z 24. októbra 1996, Komisia/Lisrestal a i., C-32/95 P, Zb. s. I-5373, bod 21.

26 — Pozri bod 59 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Tizzano 27. apríla 2006 k veci Mostaza Claro, rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 3.

27 — Exekučný orgán sa spravidla bude riadiť exekučným dôvodom a nebude sám skúmať, či existuje vykonateľný nárok, pretože o tom rozhoduje súd, ktorý viedol konanie vo veci samej (pozri Béguin, J., Ortscheidt, J., Seraglini, C.: La convention d'arbitrage. In: *La Semaine juridique — Édition Générale*. Jún 2007, bod 26, s. 17). Výnimky môžu v závislosti od právneho poriadku vyplynúť v prípade splnenia alebo odkladu plnenia, ak to povinná osoba môže preukázať na základe určitých listín. Povinná osoba má k dispozícii v zásade tie opravné prostriedky, na základe ktorých môže napadnúť procesné pochybenie exekučného orgánu. V závislosti od príslušného právneho poriadku má k dispozíci taký druh žalôb, pomocou ktorých si môže uplatniť hmotné námietky proti výkonu rozhodnutia (pozri Schellhammer, K.: *Zivilprozess*. 10. vyd. Heidelberg 2003, s. 109 a 110, body 219 a 223; Lackmann, R.: *Zwangsvollstreckungsrecht mit Grundzügen des Insolvenzrechts*. 6. vyd. München 2003, s. 80, bod 210).

28 — V tomto zmysle aj Jordans, R.: Anmerkung zu EuGH Rs. C-68/05 — Elisa Maria Mostaza Claro gegen Centro Móvil Milenium SL. In: *Zeitschrift für Gemeinschaftsprivatrecht*, 2007, s. 50. Autor sa domnieva, že napriek tomu, že námietky, ktoré sa mohli podať už v rámci rozhodcovského konania a ktoré v konaní o uznaní a o nariadení výkonu rozhodcovského rozsudku v zásade už nie je možné uplatniť z dôvodu uplynutia prekluzívnej lehoty, je možné pripustiť výnimky, pokiaľ došlo k narušeniu „ordre public“.

na ujmu spotrebiteľa. Tým by sa dosiahol právny stav, ktorému sa zákonodarca Spoločenstva bezpodmienečne snaží zabrániť s ohľadom na osobitnú potrebu chrániť hospodárske záujmy spotrebiteľa.

64. Práve prejednávaný skutkový stav ukazuje osobitne pôsobivo, že by nebolo v súlade so smernicou 93/13, keby súd príslušný na konanie o nariadení výkonu rozhodnutia nemal zodpovedajúcu právomoc preskúmania. V tom prípade by sa totiž spotrebiteľ musel brániť proti neplatnej zmluvnej podmienke ešte pred konaním o nariadení výkonu rozhodnutia, teda v konaní, ktoré mu predchádza, pokiaľ by chcel byť ušetrený negatívnych následkov predmetnej podmienky. V prejednávanom prípade by sa teda C. Rodríguez Nogueira ako povinná osoba musela zúčastniť už na rozhodcovskom konaní, o ktorého zákonnosti má vnútroštátny súd práve pochybnosti — inými slovami, vnútroštátne právne predpisy by od spotrebiteľa očakávali, že sa zúčastní na neplatnom konaní, aby mohol zmluvu dať vyhlásiť za neplatnú. Takýto výsledok by bol neprijateľný a ukazuje, že je potrebné, aby mal súd rozhodujúci o nariadení výkonu rozhodnutia zodpovedajúcu právomoc preskúmania.

65. Súdny dvor uviedol, že na účely dosiahnutia cieľa smernice je potrebné, aby nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom bol kompenzovaný pozitívnym zásahom vonkajším vo vzťahu k samotným účastníkom zmluvy. [29] Podľa informácií vnútroštátneho súdu nie sú rozhodcovské súdy na základe španielskeho zákona o rozhodcovskom konaní ani povinné, ani oprávnené preskúmať *ex offo* rozhodcovskú zmluvu a vyhlasovať neplatné či nekalé rozhodcovské zmluvy za neplatné. [30]

66. Ale aj keby rozhodcovské súdy mali takú povinnosť alebo oprávnenie, existovali by vážne pochybnosti, či je možné rozhodcovský súd vždy považovať za nestranný a neutrálny, najmä keď rozhodca môže mať za určitých okolností sám záujem na zachovaní rozhodcovskej zmluvy, o ktorej má ako príslušný subjekt rozhodovať. Na tento aspekt správne upozorňuje Komisia. [31] To platí napríklad v situáciách, ako je tá, o ktorú ide v konaní vo veci samej, kde rozhodcovskú doložku pripravila tá istá organizácia, ktorá je poverená vedením rozhodcovského konania. Preto sa nesmie preskúmanie neplatnosti rozhodcovskej zmluvy nekalej povahy prenechať výlučne rozhodcovi. Túto úlohu je naopak potrebné zveriť súdu, ktorý poskytuje všetky záruky sudcovskej nezávislosti požadované v právnom štáte.

67. Pokiaľ však dotknutá osoba vzhľadom na jej častú neskúsenosť s obchodnými praktikami, čo sa nedá vylúčiť, [32] nepodá žalobu o neplatnosť daného rozhodcovského rozsudku a ten v dôsledku toho nadobudne právoplatnosť, potom bude súd rozhodujúci

29 — Pozri bod 50 týchto návrhov.

30 — Pozri štvrté odôvodnenie uznesenia vnútroštátneho súdu.

31 — Pozri bod 37 písomných pripomienok Komisie. Picó i Junoy, J.: El abuso del arbitraje por parte de ciertas instituciones arbitrales. In: *DiarioLa Ley*, roč. XXVI, bod 6198, tiež upozorňuje na nebezpečenstvo zaujatosti rozhodcovského súdu. V tom autor výnimočne vidí dôvod na zamietnutie návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia, pokiaľ o zaujatosti svedčia niektoré okolnosti.

32 — Pozri bod 51 týchto návrhov.

o výkone rozhodnutia spravidla jedinou a poslednou inštanciou, ktorá vôbec môže preskúmať legalitu predmetnej rozhodcovskej zmluvy. [33] V dôsledku toho musí právny poriadok Spoločenstva súdu príslušnému na nariadenie výkonu rozhodnutia práve na základe jeho jedinečného postavenia priznať príslušnú právomoc preskúmania. Členské štáty musia zabezpečiť, aby súd príslušný na nariadenie výkonu rozhodnutia disponoval procesnými oprávneniami nevyhnutnými na zamietnutie návrhu na výkon rozhodnutia a na zrušenie rozhodcovského rozsudku.

68. Dôvod zamietnutia návrhu na výkon rozhodnutia v zásade môže vyplynúť z úvah týkajúcich sa ochrany verejného poriadku („ordre public“) členského štátu. Príslušná medzinárodnoprávna úprava je obsiahnutá v článku 5 ods. 2 písm. a) Dohovoru o uznávaní a uplatňovaní zahraničných rozhodcovských rozhodnutí, uzatvoreného v New Yorku 10. júna 1958 [34], ako aj v článku 29 ods. 2 Európskeho dohovoru o jednotnej arbitráži, uzatvoreného v roku 1966 v rámci Rady Európy [35]. Niektoré členské štáty majú vo svojich právnych poriadkoch podobné právne úpravy. [36]

69. Španielske pozitívne právo nepriznáva súdu príslušnému na konanie o nariadení výkonu výslovne právomoc preskúmať *ex offo* platnosť rozhodcovskej doložky. Na to upozorňuje aj vnútroštátny súd vo svojom uznesení o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania. V tomto smere sú kontrolné právomoci španielskeho súdu, ktorý rozhoduje o výkone rozhodnutia, rovnako ako vo väčšine členských štátov Spoločenstva, obmedzené a zameriavajú sa skôr na rešpektovanie formalít, ktoré sprevádzajú konanie o nariadení výkonu rozhodnutia. Treba však tiež uviesť, že v uplynulých rokoch rôzne španielske súdy poverené výkonom rozhodcovských rozsudkov zamietli návrhy na naria-

33 — Pozri v tomto zmysle Picó i Junoy, J., c. d.

34 — Dostupný na internetovej stránke Komisie OSN pre medzinárodné obchodné právo (United Nations Commission on International Trade Law, UNCITRAL) http://www.uncitral.org. Tento dohovor v článku 5 ods. 2 písm. a) upravuje toto: „Recognition and enforcement of an arbitral award may also be refused if the competent authority in the country where recognition and enforcement is sought finds that: […] (b) The recognition or enforcement of the award would be contrary to the public policy of that country.“ Picó i Junoy, J. (c. d.) si myslí, že španielske právo sa musí vykladať vo svetle tohto medzinárodného právneho ustanovenia. V tomto zmysle by vnútroštátny súd musel zamietnuť návrh na výkon rozhodnutia a zrušiť rozhodcovský rozsudok.

35 — Dostupný na internetovej stránke Rady Európy. Tento dohovor vo svojom článku 29 stanovuje: „1. An arbitral award may be enforced only when it can no longer be contested before arbitrators and when an enforcement formula has been apposed to it by the competent authority on the application of the interested party. 2. The competent authority shall refuse the application if the award or its enforcement is contrary to ordre public or if the dispute was not capable of settlement by arbitration“.

36 — V Nemecku sú príslušné ustanovenia upravené v občianskom súdnom poriadku (Zivilprozessordnung, ZPO). Podľa § 1060 ods. 1 ZPO sa výkon rozhodnutia vykoná vtedy, keď je rozhodcovský rozsudok vyhlásený za vykonateľný. Ustanovenie § 1060 ods. 2 ZPO stanovuje, že návrh na vyhlásenie vykonateľnosti rozsudku treba zamietnuť a rozhodcovský rozsudok treba zrušiť, pokiaľ existuje niektorý z dôvodov na zrušenie uvedený v § 1059 ods. 2. Ustanovenie § 1059 ods. 2 bodu 2 písm. b) ZPO stanovuje osobitný dôvod na zrušenie. Podľa tohto ustanovenia sa môže rozhodcovský rozsudok zrušiť, pokiaľ súd rozhodne, že uznanie alebo výkon daného rozhodcovského rozsudku vedie k výsledku, ktorý odporuje verejnému poriadku („ordre public“). K dôvodom na zrušenie stanoveným v § 1059 ods. 2 bode 2 ZPO je potrebné prihliadať v konaní o vyhlásení vykonateľnosti rozsudku *ex offo* (Senat, BGHZ 142, 204, 206) i po uplynutí lehôt stanovených na podanie návrhu na zrušenie (§ 1059 ods. 3 ZPO). V Belgicku stanovuje článok 1710 ods. 1 zákona o súdoch (code judiciaire), že výkon rozhodcovského rozsudku sa môže nariadiť iba na návrh zainteresovanej strany predsedom súdu prvého stupňa. Článok 1710 ods. 3 stanovuje, že predseda musí návrh zamietnuť, pokiaľ je rozhodcovský rozsudok okrem iného v rozpore s verejným poriadkom („ordre public“).

denie výkonu rozhodnutia s odôvodnením, že predmetné rozhodcovské rozsudky nie sú zlučiteľné s verejným poriadkom. [37] Zdá sa, že nezanedbateľná časť judikatúry [38] a právnej doktríny [39] v Španielsku sa prikláňa k tomuto záveru. Novšia judikatúra dospela v podstate k rovnakému záveru, pričom uvádza požiadavku ochrany spotrebiteľa ako dôvod na priznanie príslušnej právomoci preskúmania, ktorú má súd príslušný rozhodovať o výkone rozhodnutia. [40] Bez ohľadu na to sa zdá, že z dôvodu neexistujúcej jednoznačnej judikatúry najvyššieho súdu nie je právny stav v Španielsku dodnes úplne vyjasnený.

70. Recepcia právnej zásady uznávanej v medzinárodnom práve, ale aj v právnych poriadkoch niektorých členských štátov Európskej únie, zakazujúca výkon rozhodcovského rozsudku, ktorý je v rozpore s verejným poriadkom, do právneho poriadku Spoločenstva sa mi zdá byť vhodná vzhľadom na skutočnosť, že Súdny dvor implicitne zaradil právne normy Spoločenstva o ochrane spotrebiteľov obsiahnuté v smernici 93/13 v rozsudku Mostaza Claro k ustanoveniam, ktoré by mohli byť súčasťou verejného poriadku. [41] Z tejto okolnosti Súdny dvor vyvodil, že zrušenie rozhodcovského rozsudku porušujúceho niektoré z týchto ustanovení je odôvodnené.

71. Ako sa Súdny dvor vyjadril v tomto rozsudku, kogentné ustanovenie článku 6 ods. 1 smernice 93/13, podľa ktorého sú nekalé podmienky stanovené v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom „pre spotrebiteľa nezáväzné“, požaduje, aby vnútroštátny súd posudzoval *ex offo* nekalú povahu zmluvnej podmienky a tým vyrovnával nerovnováhu, ktorá existuje medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom. [42] Okrem toho

37 — Pozri napríklad uznesenia vydané Audiencia Provincial de Madrid (sección 14) z 28. júla 2005 (rec. num. 302/2005) a z 29. júla 2005 (rec. num. 155/2005).

38 — Pozri rozsudok Tribunal Supremo zo 6. novembra 2007 (rozsudok č. 8/2007). V ňom Tribunal Supremo uvádza, že právomoci priznané súdu príslušnému na nariadenie výkonu rozhodnutia ho oprávňujú na to, aby preskúmal, či sa dodržala prednosť práva Spoločenstva, ako aj iné dôvody verejného poriadku. Tribunal Supremo však neuvádza nijaké ustanovenia na účely odôvodnenia svojho právneho názoru.

39 — Pozri Picó i Junoy, J.: c. d., Lorca Navarrete, A. M.: Los motivos de la denominada acción de anulación contra el laudo arbitral en la vigente ley de arbitraje. In: *Diario La Ley*, č. 6005.

40 — Pozri napríklad uznesenie Audiencia Provincial de Madrid (sección 21) z 10. júna 2008 (rec. num. 694/2007), z 19. júna 2007 a z 24. mája 2007.

41 — Rozsudok Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 38. Tak je to chápané v právnickej literatúre. Pozri Jordans, R.: c. d., s. 50, ktorý tento rozsudok chápe tak, že Súdny dvor pokladal nekalú povahu príslušnej podmienky za takú závažnú, že ju zaradil medzi „ordre public“. Loos, M.: Case: ECJ — Mostaza Claro. In: *European Review of Contract Law*, 2007, zv. 4, s. 443, si myslí, že Súdny dvor priznal kogentným ustanoveniam smerníc na ochranu spotrebiteľa status noriem „ordre public“, ako to už dávnejšie urobil v prípade ustanovení práva hospodárskej súťaže. Poissonnier, G., Tricoit, J.-P.: La CJCE confirme sa volonté de voir le juge national mettre en oeuvre le droit communautaire de la consommation. In: *Petites affiches*. September 2007, č. 189, s. 15, pripúšťajú, že Súdny dvor na rozdiel od Komisie výslovne nevyhlásil normy Spoločenstva na ochranu spotrebiteľa za normy „ordre public“. Domnievajú sa však, že úvahy Súdneho dvora citované v tomto rozsudku by sa mohli chápať v tomto smere. Courbe, P., Brière, C., Dionisi-Peyrusse, A., Jault-Seseke, F., Legros, C.: Clause compromissoire et réglementation des clauses abusives: CJCE, 26 octobre 2006. In: *Petites affiches*, 2007, č. 152, s. 14, sa domnievajú, že táto judikatúra Súdneho dvora má za následok, že normy na ochranu spotrebiteľa obsiahnuté v smernici 93/13 sa stávajú normami „ordre public“.

42 — Rozsudok Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 38.

podľa Súdneho dvora smernica 93/13, ktorá smeruje k posilneniu ochrany spotrebiteľa, predstavuje podľa článku 3 ods. 1 písm. t) ES opatrenie nevyhnutné na splnenie poslania zvereného Spoločenstvu a najmä na zvýšenie životnej úrovne a kvality života v celom Spoločenstve. [43]

72. Samozrejme, som si vedomá skutočnosti, že tu prezentovaný výklad článkov 6 a 7 smernice 93/13 by v konečnom výsledku mohol podľa právnych predpisov niektorých členských štátov smerovať k prelomeniu zásady *res judicata*, v dôsledku čoho nutne vzniká otázka, ako sa má tento výklad uviesť do súladu s doterajšou judikatúrou Súdneho dvora, ktorá sa týka tejto právoplatnosti vnútroštátnych právnych aktov a rozsudkov, ktoré nie sú v súlade s ustanoveniami práva Spoločenstva.

73. Vo svojom rozsudku Kapferer [44] Súdny dvor pripomenul dôležitosť zásady *res judicata* tak v právnom poriadku Spoločenstva, ako aj vo vnútroštátnych právnych poriadkoch. Pri tom potvrdil zásadu, že na to, aby sa zabezpečila tak stabilita práva a právnych vzťahov, ako aj riadny výkon spravodlivosti, je totiž dôležité, aby sa nemohli napadnúť súdne rozhodnutia, ktoré sa stali konečnými po vyčerpaní dostupných opravných prostriedkov alebo po uplynutí lehôt stanovených na tieto opravné prostriedky. Súdny dvor okrem toho vzhľadom na rozsudok Eco Swiss [45] konštatoval, že zásada spolupráce vyplývajúca z článku 10 ES vnútroštátnemu súdu neukladá, aby upustil od použitia vnútroštátnych procesných predpisov na účely preskúmania a zrušenia súdneho rozhodnutia, ktoré nadobudlo právoplatnosť, pokiaľ sa ukáže, že je v rozpore s právom Spoločenstva. [46]

74. Súdny dvor však tento konflikt právnej istoty a ochrany spotrebiteľa vyriešil, keď implicitne objasnil, že zásada *res judicata* platí s výhradou, že sa dodržali zásady rovnocennosti a efektivity. Úpravou procesných pravidiel konaní určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z priameho účinku práva Spoločenstva, sa členské štáty musia postarať o to, aby tieto pravidlá neboli nepriaznivejšie ako pravidlá upravujúce obdobné vnútroštátne konania (zásada rovnocennosti) a aby neboli naformulované tak, že v praxi spôsobia nemožnosť výkonu práv uznaných právnym poriadkom Spoločenstva (zásada efektivity). [47]

75. Na základe uvedených úvah, najmä vzhľadom na nevyhnutnosť účinnej ochrany spotrebiteľa [48], ako aj na základe judikatúry Súdneho dvora [49], v ktorej sa výslovne vyža-

43 — Tamže, bod 37.
44 — Rozsudok zo 16. marca 2006, Kapferer, C-234/04, Zb. s. I-2585, bod 20.
45 — Rozsudok z 1. júna 1999, Eco Swiss, C-126/97, Zb. s. I-3055, body 46 a 47.
46 — Rozsudok Kapferer, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 24.
47 — Rozsudok Kapferer, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 22.
48 — Pozri bod 59 týchto návrhov.
49 — Pozri bod 50 týchto návrhov.

duje pozitívny zásah vonkajší vo vzťahu k samotným účastníkom zmluvy, som došla k presvedčeniu, že prelomenie zásady prekážky *res judicata* môže byť výnimočne nutné.

76. Z uvedeného vyplýva, že vnútroštátny súd musí zamietnuť návrh na výkon právoplatného rozhodcovského rozsudku vydaného bez účasti spotrebiteľa a tento rozhodcovský rozsudok zrušiť, pokiaľ dospeje k záveru, že príslušná rozhodcovská zmluva obsahuje nekalú podmienku v neprospech spotrebiteľa. [50]

2. Povinnosť súdu rozhodujúceho o výkone rozhodnutia vykonať preskúmanie

77. Napriek tomu, že prejudiciálna otázka nie je v tomto smere celkom jasne formulovaná, zdá sa, že vnútroštátny súd požaduje od Súdneho dvora navyše aj odpoveď na otázku, či je súd príslušný rozhodovať o výkone rozhodnutia iba oprávnený, alebo aj povinný preskúmať nekalú povahu rozhodcovskej doložky *ex offo.*

78. K tomu je najprv potrebné uviesť, že Súdny dvor hovoril tak v rozsudku Océano [51], ako aj v rozsudku Cofidis [52] o „právomoci“, resp. „možnosti“ vnútroštátneho súdu preskúmať nekalú povahu podmienky *ex offo*. Z toho by mohol na prvý pohľad vyplynúť záver, že vnútroštátny súd je síce oprávnený, ale nie povinný preskúmať nekalú povahu podmienky. Pri takom chápaní týchto rozsudkov by sa však sotva zohľadnila okolnosť, že stredobodom úvah Súdneho dvora bol cieľ smernice 93/13, ktorým je ochrana spotrebiteľa.

79. Súdny dvor so zvláštnou naliehavosťou zdôraznil, že zodpovedajúce súdne preskúmanie môže mať odradzujúci účinok, a teda môže prispieť k zamedzeniu ďalšieho používania nekalých podmienok v zmluvách, ktoré uzatvárajú predávajúci alebo poskytovatelia so spotrebiteľmi. Podľa môjho názoru by však bol odradzujúci účinok takého preskúmania,

50 — V tomto zmysle aj Azparren Lucas, A.: Intervención judicial en el arbitraje — La apreciación de oficio de cláusulas abusivas y de la nulidad del convenio arbitral. In: *Diario La Ley*, roč. XXVIII, č. 6789, ktorý komentuje rozsudok Mostaza Claro a domnieva sa, že odpoveď na otázku položenú v prejednávanej veci by mala v zásade vychádzať z rovnakých argumentov, na ktorých je postavený rozsudok Mostaza Claro. Podľa neho Súdny dvor v danom rozsudku vychádza zo zásady efektívnosti, podľa ktorej nesmie byť výkon práv priznaných právnym poriadkom Spoločenstva nadmerne sťažený.

51 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 25.

52 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 9, body 32, 33 a 35.

o ktorý sa usilujú, výrazne zoslabený, pokiaľ by vykonanie preskúmania záviselo iba od úvahy súdu rozhodujúceho o nariadení výkonu rozhodnutia. Naopak, ochrana spotrebiteľov by bola v súlade s cieľmi právnych prepisov Spoločenstva zabezpečená vtedy, keby bol vnútroštátny súd povinný uskutočniť také preskúmanie na základe právnych predpisov. [53]

80. Zdá sa, že z tejto myšlienky vychádza aj rozsudok Mostaza Claro. V ňom Súdny dvor rozhodol, že význam, aký má ochrana spotrebiteľov v rámci právneho poriadku Spoločenstva, odôvodňuje to, že „vnútroštátny súd má posudzovať *ex offo* nekalú povahu zmluvnej podmienky a tým vyrovnávať nerovnováhu, ktorá existuje medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom“ [54].

81. V súlade s tým Súdny dvor v tomto rozsudku tiež rozhodol, že „smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že vyžaduje, aby vnútroštátny súd, na ktorý je podaná žaloba o zrušenie rozhodcovského rozsudku, posúdil neplatnosť rozhodcovskej zmluvy a zrušil tento rozsudok z dôvodu, že uvedená zmluva obsahuje nekalú podmienku, hoci spotrebiteľ sa dovolával tejto neplatnosti nie v rámci rozhodcovského konania, ale výlučne v rámci žaloby o zrušenie“. Ako som už uviedla, Súdny dvor svoje rozhodnutie odôvodnil v zásade tým, že ustanovenia na ochranu spotrebiteľa obsiahnuté v právnych predpisoch Spoločenstva predstavujú ustanovenia, ktoré sú súčasťou verejného poriadku. [55]

82. Z toho, čo bolo uvedené vyššie, vyplýva, že právo Spoločenstva ukladá vnútroštátnym súdom povinnosť vykonať preskúmanie.

53 — V tomto zmysle taktiež VAN HUFFEL, M.: La condition procédurale des règles de protection des consommateurs: les enseignements des arrêts Océano, Heininger et Cofidis de la Cour de Justice. In: Revue européenne de droit de la consommation, 2003, s. 97, ktorý si myslí, že ciele sledované Súdnym dvorom sa dajú dosiahnuť iba vtedy, keby bol vnútroštátny súd povinný ex offo určiť, že zmluvná podmienka má nekalú povahu.

54 — Rozsudok Mostaza Clarouž citovaný v poznámke pod čiarou 3, body 35 až 38. Pozri rôzne jazykové verzie rozsudku, napríklad španielsku („*deba* apreciar de oficio“) nemeckú („von Amts wegen… prüfen muss“), francúzsku („soit tenu d'apprécier d'office“), anglickú („being required to assess of its own motion“), taliansku („sia tenuto a valutare d'ufficio“), holandskú („ambtshalve dient te beoordelen“) a portugalskú („deva apreciar oficiosamente“).

55 — Rozsudok Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 38. Tak to chápe aj právna doktrína. Pozri Jordans, R.: c. d., a Poissonnier, G., Tricoit, J.-P.: c. d.

VII — Návrh

83. Preto na základe uvedeného navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázku Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao takto:

Z cieľa ochrany spotrebiteľa podľa smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách vyplýva, že súd, ktorý rozhoduje o návrhu na výkon právoplatného rozhodcovského rozsudku, ktorý bol vydaný bez účasti spotrebiteľa, má *ex offo* preskúmať neplatnosť rozhodcovskej zmluvy a v dôsledku toho zrušiť rozhodcovský rozsudok, pokiaľ rozhodcovská zmluva obsahuje nekalú podmienku v neprospech spotrebiteľa.